

קוֹנְטְרָס

דֶּרֶךְ לְבַחֵר

יוֹרֵה דֶּרֶךְ קָלָה לְבַחֵר, אֵיךְ לְהִתְקַרֵּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
וּלְהַחְזִיק מֵעַמֵּד עַל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וַיִּתֵּן לוֹ עֲצוֹת
נִפְלְאוֹת אֵיךְ לְהִתְמַיֵּד בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

בְּנוֵי וּמֵיֶסֶד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵי

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוֹן

הַקְּדוּשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמְשַׁלֵּב בְּפִסְוֵקֵי תּוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוּשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְרֵסֵלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר כָּל בַּחּוֹר צָרִיךְ
לְבַחֵר לְעַצְמוֹ דֶּרֶךְ בַּחַיִּים, כִּי כִּפִּי שְׂבוּחַר
לְעַצְמוֹ דֶּרֶךְ בַּחַיִּים, כֵּן יִתְנַהֵג כָּל יָמֵי
חַיָּיו, וְעָלָיו לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ תְּכֵנִית בַּחַיָּיו
מֵה הוּא רוֹצֵה מֵעַצְמוֹ כָּל יָמֵי חַיָּיו, וְאִז
יְהִי בַּחּוֹר מְצַלַּח. וְדַעַת לְנִבּוֹן אִם בּוֹחֵר
לְעַצְמוֹ דֶּרֶךְ בַּחַיִּים לְהִיּוֹת תְּלָמִיד חָכָם
— אֵין לְמַעַלָּה מִזֶּה, כִּי סוֹף כָּל סוֹף מֵה
לוֹקָחִים לְעַצְמָם בְּזֶה הָעוֹלָם? רַק הַתּוֹרָה
שְׁלֵמָדוֹ, כְּמֵאֲמַר הַתַּנָּא הַקְּדוֹשׁ (אָבוֹת פָּרָק
ו'): אֵין מְלוּיִן לוֹ לְאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב
וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת, אֶלָּא תּוֹרָה
וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּלִבָּד, אֶלָּא אֶפְלוּ יִבְחַר
לְעַצְמוֹ לְהִיּוֹת נֶגֶר, אוֹ חֲשַׁמְלָאִי, אוֹ
צָבֵעַ, אוֹ שְׂאָר בְּעַלֵּי מְלָאכָה, עִם כָּל זֹאת
יַעֲשֶׂה לוֹ דֶּרֶךְ לְקַבֵּעַ עֲתִים בַּתּוֹרָה, וְאִז
יְהִי אֶצְלוֹ תּוֹרָה וּגְדֻלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד.

(אֲמַר־יִּמּוֹהֲרָא"ש חֶלֶק ב' תַּתְּקַסָּה)

קוֹנְטֵרַס

דֶּרֶךְ לְבַחֵר

א.

קדשת שבועת הנרות

אהובי, בני היקר! עליך להבין, אשר בחור צעיר — כל העולם לפניו. אך עקר הבטיחה שלו, שמבזבז את זמנו היקר; כי אם היה יודע שבימי הנעורים יכול לזכות לכל המדרגות שבעולם, היה מנצל ימי נעוריו בקדשה ובטהרה. ואומרים חכמינו הקדושים (תגיגה יד.): אין לך נאה בישיבה אלא זקן, ואין לך נאה במלחמה אלא בחור; כשאדם הוא צעיר, יש לו מלחמת היצר, היצר הרע בוער בו מאד, פה רוצה להסתכל על נשים, וכל אשר העוברת ברחוב — מכרח להסתכל עליה, אשר זה יצר הרע גדול, אזי צריך לחם עם עצמו

עַל קִדְשַׁת הָעֵינַיִם, לְהַרְגִיל עֲצֻמוֹ לְהִסְתַּכֵּל בְּכָל דָּבָר רַק עַל הַחַיּוֹת אֱלֻקוֹת הַמְּחִיָּה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה.

כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ לְבַחֲוֹר יֵצֵר הָרַע לְדַבֵּר לְשׁוֹן-הָרַע, רְכִילוֹת וְלִיצָנוֹת, וְלַעֲשׂוֹת בְּקִרְתָּ עַל כָּל מָאֵן דֵּהוּא, כִּי בְּאַמַּת זֶה קָל יוֹתֵר מְלַשְׁבֶּת וְלַהֲגוֹת וְלַהֲתַמִּיד וְלַחֲדוֹשׁ בַּתוֹרָה, אָזִי צָרִיךְ לְלַחֵם עִם עֲצֻמוֹ לֹא לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ. וְזֶה בָּא קָשָׁה מְאֹד, כִּי טָבַע הָאָדָם לְפִטְפִט כְּאוֹת נִפְשׁוֹ, וְלִבְלוֹת זְמַנּוֹ בְּפִטְפוּטֵי הֶבֶל וּסְרָק. אֵךְ צָרִיךְ לְשַׁמֵּר אֶת הַדְּבָר יוֹתֵר מִכָּל הָאֵיבָרִים, כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ (מְשַׁלֵּי יח, כא): "מָוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן", אוֹ מָוֹת — לְחַיּוֹת חַיִּי מָוֹת, לְהַיּוֹת מְמַרְמֵר בְּדַכָּאוֹן וּבְשִׁבְרוֹן לֵב, אֲשֶׁר תְּלוּי בְּלִשׁוֹן, אוֹ חַיִּים — לְחַיּוֹת חַיִּים נְעִימִים וּשְׂמֵחִים, חַיִּים עֲלִיזִים, זֶה גַם-כֵּן תְּלוּי בְּלִשׁוֹן. אֲשֶׁר זֶה מֵה שֶׁהַתַּנָּא אוֹמֵר (אָבוֹת ה, כו): "לְפֹהֶם צִעֲרָא אֲגָרָא"; הֵינּוּ לְפִי הַפֶּה שְׁלֶךְ, כֵּן יִהְיֶה לָךְ אוֹ צֵעַר, אוֹ אֲגָרָא — שְׂכָר. הַכֹּל תְּלוּי בְּפֶה הָאָדָם.

כְּמוֹ-כֵן יֵשׁ לְבַחֲוֹר צָעִיר מְלַחֲמָה גְדוּלָה מְאֹד לְשַׁמֵּר עַל קִדְשַׁת הָאֲזְנַיִם, כִּי רְצוֹנוֹ לְשִׁמֵּעַ כָּל דָּבָר,

וְהוּא סִקְרָן לַיָּדַע מַה שְּׁנֵי בַּחֲוָרִים פְּלוֹנְיִים מְדַבְּרִים
 בִּינֵיהֶם, וּמַחֲמַת שְׂאִינָם רוֹצִים שִׁישְׁמַע, נַעֲשֶׂה רִיב
 וְקַטְטָה בִּינֵיהֶם. אָבֵל אִם, אֲהוּבִי, בְּנִי, לֹא יַעֲנִין
 אוֹתְךָ לְשִׁמְעַ כָּל מִינֵי דְבָרִים בְּטָלִים, וְאַתָּה עוֹבֵד
 עַל עֲצָמְךָ בְּנִקְדָּה זוֹ, כִּי לָמָּה לָךְ לְדַעַת? ! הֲלֹא מַה
 שְׂאַתָּה צָרִיךְ לְשִׁמְעַ — יְבוֹאוּ וְיֹאמְרוּ לָךְ, וּמַה
 שְׂלָאוּ — אֵין זֶה נִצְרָךְ לָךְ. אַךְ זוֹ מְלַחֲמָה קָשָׁה
 לֹא לְלַכֵּת לְשִׁמְעַ וְלִתְחַב אַפּוֹ בְּנוֹשֵׂא לֹא לוֹ. וּכְבָר
 אָמְרוּ בְּזִהַר הַקְּדוֹשׁ (ח"ב עה:): מָאן דְּאוֹדְנֵי רַבְרָבִין
 — טַפְּשֵׁי בְּלַבִּיה; מִי שְׂאַזְנֵיו גְּדוּלוֹת, סִימָן
 שְׂטַפְּשׁוֹת בְּלָבוֹ; כְּשִׂאָדָם רוֹצֶה לַיָּדַע דִּיקָא מַה
 הֵהוּא מְדַבֵּר, מַעֲיֵד עַל עֲצָמוֹ כִּי שׁוֹטָה הוּא; כִּי מַה
 אֲכַפֵּת לוֹ מַה זֶה מְדַבֵּר וְכוּ' וּמַה הֵהוּא מְדַבֵּר וְכוּ',
 אָבֵל לְהַגִּיעַ לָזֶה, צְרִיכִים עֲבוּדָה עֲצֵמִית קָשָׁה, כִּי
 אֵין זֶה בָּא בְּנִקְלָה.

וּכְמוֹ-כֵן בְּעֵנִין הַחֲרוֹן-אַף, כִּי טַבַּע שֶׁל בַּחֲוָר
 שֶׁהוּא כְּעֶסֶן, כָּל דְּבָר פְּעוּט מְעַצְבֵּן אוֹתוֹ, וְלָכֵן
 צָרִיךְ לְלַחֵם עִם עֲצָמוֹ לֹא לְהִיּוֹת כְּעֶסֶן. כִּי כָּל מִי
 שִׁישׁ בּוֹ דַּעָה, הוּא אַף פַּעַם לֹא יִהְיֶה בְּכַעַס (עֵין
 קַהֲלַת ז. ט), הֲלֹא מַה יֵּשׁ לוֹ לְכַעַס, וּמַה יֵּשׁ לוֹ עִם
 אַחֲרִים? ! הֵהוּא מְדַבֵּר עָלָי? שִׂידְבֵּר! אוֹתִי לֹא

יִרְגִּיז וְלֹא יִכְעִיס. וְזֶה הַיְסוּד אֲצֵל הָאָדָם, וּבַפְּרָטִיּוֹת
 בַּחֲוֹר צָעִיר צָרִיף לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת הַשְּׁבָעָה גְרוֹת:
 הָעֵינַיִם, הָאָזְנַיִם, הַחֹטֵם וְהַפֶּה, שְׂאֵז יִזְכֶּה לְמַחִין
 נְקִיִּים; קִדְשַׁת הָעֵינַיִם — לֹא לְהִסְתַּכֵּל הַסְּתַכְּלִיּוֹת
 רְעוֹת, קִדְשַׁת הָאָזְנַיִם — לֹא אִכְפַּת לוֹ מֵה
 שְׂאֲחָרִים מְדַבְּרִים. קִדְשַׁת הַחֹטֵם — שְׁלֹא יִהְיֶה
 בְּכַעַס. קִדְשַׁת הַפֶּה — יִשְׁמַר מְאֹד שְׁלֹא לְדַבֵּר כָּל
 הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ. וְזֶה נִקְרָא בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל
 (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כ"א) שְׁבָעַת הַנְּרוֹת, שְׂאָדָם
 צָרִיף לְקַדֵּשׁם בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וּכְמוֹ כֹּהֵן שֶׁבְּכָל יוֹם
 הָיָה מֵיטִיב אֶת הַנְּרוֹת וּמְסַדְּרָם וּמְדַלֵּיקָם, כְּמוֹ-כֵן
 צָרִיף אָדָם בְּכָל יוֹם וַיּוֹם לְקַדֵּשׁ אֶת שְׁתֵּי עֵינָיו, שְׁתֵּי
 אָזְנוֹ, שְׁנֵי נְחִירֵי אָפוֹ וּפְיוֹ — הֲרִי לָךְ שְׁבָעָה
 גְרוֹת! אֲבָל דְּבַר זֶה אֵינוֹ בָּא בְּנִקְלָה, וַיֵּשׁ עַל כָּךְ
 מְלַחֲמָה גְדוֹלָה מְאֹד. וּבַפְּרָט כְּשֶׁהוּא בַּחֲוֹר צָעִיר,
 כִּי הַיָּצָר הָרַע בּוֹעֵר בְּבַחֲוֹר צָעִיר בְּאִפְּן נוֹרָא מְאֹד,
 עֵינָיו מְכַרְחוֹת לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל אִשָּׁה, וּבַפְּרָט כֹּהֵיּוֹם
 שֶׁהוֹלְכוֹת הַגּוֹיּוֹת בְּבִגְדֵי שַׁחֲץ וּפְרִיצוֹת מִמָּשׁ
 עֲרֻמוֹת כְּחִיּוֹת הַשָּׂדֶה, וּבּוֹעֵר הַיָּצָר מְאֹד, וּמְלַחֲמָה
 עֲזוּה מְתַקְיָמַת בֵּינוֹ לְבֵין עֲצָמוֹ, כְּדֵי לְקַדֵּשׁ עֵינָיו, כִּי
 כָּל הַבְּטָה רְעָה שְׁמַבִּיט בְּעֵינָיו, עוֹשֶׂה לוֹ פָּגָם
 בְּנִשְׁמָה. כְּמוֹ-כֵן צָרִיף לְלַחֵם עִם עֲצָמוֹ שְׁלֹא יַעֲנִינוּ

דְּרֵךְ לְבַחֲוֹר

ר"ז

מֵה שְׁשָׁנִים מְדַבְּרִים, וְלֹא יִהְיֶה סִקָּרָן וְכוּ', וְכֵן יִלְחֶם עִם עֲצָמוֹ לֹא לְהִיּוֹת בְּכַעַס וּבְעֲצָבִים, אֶף שָׁפֵל דָּבָר קָטָן מוֹצִיאוֹ מִכְּלָיו, זֶה לְעַג לּוֹ, זֶה הַעֲוָה פָּנָיו עָלָיו וְכַדוּמָה, וְהוּא כָּבֵר מִגְּבִיּה יָדִים וּמִתְרַגֵּז, וְנִעְשָׂה רִיב וּמַחְלָקָת, אֲבָל אִם בַּחֲוֹר מִתְגַּבֵּר עַל עֲצָמוֹ וְנִלְחָם עִם עֲצָמוֹ, וּמַחְלִיט שְׁלֹא אֲכַפֵּת לוֹ מְאוּמָה, וְהוּא מְבַטֵּל עֲצָמוֹ לְגַמְרִי, אֲזַי מְנַצֵּחַ אֶת יֵצֵר הַסִּקָּרְנוֹת וּמִתְמִיד בַּתּוֹרָה. וְכֵן צָרִיךְ לְהִרְגִיל עֲצָמוֹ שְׁלֹא יְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל דַּעְתּוֹ, אֵלֹא יֵאמָר לְעֲצָמוֹ אֶת הַכָּלָל: "שִׁיחוּ בְּכֹל נִפְלְאוֹתָיו" (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א טז, ט), אִם כָּבֵר שְׁחִים וּמְדַבְּרִים, יִהְיֶה זֶה רַק מִהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שִׁיחָה מִשֵּׁם ה'. כִּי מֵאִין יוֹדְעִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא עִם הָאָדָם הַזֶּה? כְּשֶׁתְּמִיד מְדַבֵּר מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ.

וְדָבָר זֶה מְצִינּוֹ אֶצֶל יוֹסֵף הַצַּדִּיק. מְכַרוּהוּ בְּעַל כָּרְחוּ. אֶחָיו הִכְנִיסוּהוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר, שֶׁהָיוּ בּוֹ נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים, וְהוּא צָעַק וּבָכָה וְאִין אִישׁ שׁוֹמֵעַ, וּלְפָתַע בָּאָה אַרְחַת יִשְׁמַעֲאֵלִים, וְהוֹצִיאוּהוּ וּמְכַרוּהוּ. וְכָל הַדְּרֵךְ הַתְּעַלְלוֹ בּוֹ, מְכַרוּהוּ כַּמָּה פְּעָמִים וְכוּ', עַד שֶׁהַתְּגַלְגָּל לְמִצְרַיִם. נִשְׁעַר בְּנִפְשָׁנוּ, בַּחֲוֹר צָעִיר, צָרִיךְ לְעַמֵּד בֵּין כּוֹשִׁים, בֵּין עֲבָדִים

וּשְׂפָחוֹת, זֶה יוֹרֵק בּוֹ, זֶה מוֹשֵׁף בְּפֹאוֹתָיו, וְעָשׂוּ
 מִמֶּנּוּ כָּל מִינֵי צָחוּק, וְהִצְרִיף לְעַמּוּד שָׁם לְבַד כִּכְּנֵן
 שְׁבַע-עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּלִבָּד. וְאֵילוֹ נְסִיווּנוֹת הָיוּ לוֹ? !
 עָמַד בֵּינָן שְׂפָחוֹת שֶׁהִלְכוּ בְּכַלּוּיֵי סְחָבוֹת, בְּחֶסֶר
 צְנִיעוּת, בֵּינָן עֲבָדִים מְזֻהָמִים, וְהוּא בְּחֹר יְשִׁיבָה,
 שֶׁלְמַד אֶצֶל אָבִיו, הִכְרַח לְעַמּוּד עִמָּהֶם בְּאוֹתָהּ בְּמָה,
 וּכְדֹכְתִיב (תְּהִלִּים קה, יז): "לְעֹבֵד נִמְכַר יוֹסֵף", עַד
 שָׁבָא פּוֹטִיפַר וְקָנָה אוֹתוֹ. וְעַקֵּר גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹסֵף
 הַצַּדִּיק, שֶׁהָיָה כָּל-כֶּף דְּבוּק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 עַד שֶׁשׁוּם דָּבָר בְּעוֹלָם לֹא שָׁבַר אוֹתוֹ. אֲשֶׁר עַל זֶה
 צָרִיךְ כָּל בְּחֹר לְלַחֵם עִם עֲצָמוֹ. וְאֵין זֶה בָּא בְּנִקְלָה,
 זוֹ מְלַחֶמֶת הַיֵּצֵר קָשָׁה. וְהִנֵּה כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית לט, ג):
 "וַיִּרְא אֲדוֹנָיו כִּי הִוָּיָה אֹתוֹ", נִשְׁאַלְתָּ הַשְּׂאֵלָה, אֵיךְ
 מְצָרֵי שָׁפֵל, יֵדַע שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא עִם
 יוֹסֵף? אוֹמֵר רַש"י: שֵׁם שָׁמַיִם שָׁגוּר בְּפִיו; יוֹסֵף
 הַצַּדִּיק תָּמִיד דִּבֵּר מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִמָּה
 שֶׁאָדָם מְדַבֵּר — מִזֶּה הוּא מַחְזִיק. לָכֵן, אֶהוּבֵי, בְּנֵי
 הַיֵּקָר! עָלֶיךָ לִרְאוֹת תָּמִיד לְדַבֵּר מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, וְאֵיזוֹ שִׂיחָה שֶׁתִּצָּא מִפִּיךָ, יֵהָא שֵׁם שָׁמַיִם
 שָׁגוּר בָּהּ. וְזֶהוּ "שִׂיחוֹ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו" — צְרִיכִים
 לְדַבֵּר, לְשִׂיחַ זֶה עִם זֶה, אֲבָל שִׂיחָה "בְּכָל
 נִפְלְאוֹתָיו" — מִהַנִּפְלְאוֹת שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,

דְּרֵךְ לְבַחֵוֹר

רִיט

וְלִהְשֹׁמֵר מְאֹד לֹא לְדַבֵּר לְשׁוֹן-הָרַע, רְכִילוֹת וְלִיצְנוּת, דְּבָרִים בְּטָלִים, כִּי זֶה עוֹן חָמוּר מְאֹד. וְחֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (דְּבָרִים כג, טו): "וְלֹא יֵרָאֶה בְּךָ עֲרוֹת דְּבָר", 'עֲרוֹת דְּבוּר' — זֶה נְבוּל פֶּה (עֵין יְרוּשָׁלַיִם תְּרוּמוֹת א, ד). עָלֶיךָ לְהִזָּהֵר מְאֹד לֹא לְנַבֵּל פִּיךָ, וּבִפְרָט אִם בָּאתָ מֵרַקַע לֹא דָתִי, אֲשֶׁר רְגִילִים שָׁם לְדַבֵּר נְבוּל פֶּה, יֵשׁ לְךָ מִלְחָמָה קָשָׁה לְקַדֵּשׁ אֶת פִּיךָ וְלֹא לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחְךָ. וְאוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (אָבוֹת א, יז): כָּל הַמְרַבֵּה דְבָרִים — בָּא לְיַדֵּי חֲטָא; עַל-כֵּן רָאֵה לְחַדֵּל מִדְּבוּרֵי שְׁטוּת, וּלְדַבֵּר רַק דְּבוּרֵי תוֹרָה וְאַמוּנָה, שִׁיחוֹת מְצַדִּיקִים וְכוּ' וְכוּ', וּבַעֲבוּר זֶה אוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסִיקְתָא רַבְתִּי ב, ג; יב, א): אֵין בֵּין הַמֵּתִים לְחַיִּים — אֵלָא דְבוּר בְּלָבָד (עֵין יְרוּשָׁלַיִם עֲבוּדָה זָרָה רִישׁ, פֶּרֶק ג'); מַה הֵהֱפִרֵשׁ בֵּין מֵת לְחַי? הַדְּבוּר. מֵת זֶהוּ גוּף עִם רַמ"ח אֵיבָרִים וְשֵׁס"ה גִּידִים, אֲבָל שׁוֹכֵב כְּפֶגֶר מֵת, חַי — יֵשׁ לוֹ רַמ"ח אֵיבָרִים וְשֵׁס"ה גִּידִים, אֲבָל הוּא מְדַבֵּר. אִם אָדָם זוֹכֶה וּמְדַבֵּר דְּבוּרֵי אַמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, מְחַזֵּק וּמְעוֹדֵד אֶת כָּל אֶחָד, בְּחֹר מְחַזֵּק אֶת חֲבֵרוֹ, אֲזִי הוּא חַי — הוּא צַדִּיק, כִּי צַדִּיקִים אֲפִלוּ בְּמִיתָתָם קְרוּיִים חַיִּים (בְּרֻכּוֹת יח:). אֲבָל אִם אָדָם מְנַבֵּל פִּיו,

וְרַב עִם כָּל אֶחָד, וּפּוֹלֵט דְּבָרֵי שְׁטוּת וְהֶבֶל, אֲזִי
 הוּא מֵת — הוּא רָשָׁע, כִּי רָשָׁעִים בְּחַיֵּיהֶם קְרוּיִים
 מֵתִים (שָׁם); לָכֵן מִלְחָמָה קָשָׁה מְאֹד יִשְׁנָה לְבַחֲוֹר
 — לְשֹׁמֵר עַל דְּבוּרוֹ. וּמוֹבָא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (ח"ג מו):
 כַּמָּה דְּעוֹנְשָׁא דְהָאִי בַר נֶשׁ בְּגִין מְלָה בִישָׁא כָּף
 עֲנִשֵׁי בְּגִין מְלָה טָבָא דְקָאֲתִי לְיַדִּיה וְיָכִיל לְמִלְלָא
 וְלֹא מְלִיל [כַּמָּה עֲנִשׁ זֶה לְבַחֲוֹר שְׁמַדְבֵּר דְּבוּרִים
 אֲסוּרִים, וְכַמָּה עֲנִשׁ לְבַחֲוֹר כְּשֵׁיכוֹל לְדַבֵּר דְּבוּרֵי
 תוֹרָה וְיִרְאֵת שְׁמַיִם וְאֵינְנוּ מְדַבֵּר]. כִּי מִלְחָמָה קָשָׁה
 יִשְׁנָה לְבַחֲוֹר צָעִיר בְּעֲנִין הַדְּבוּר — אוּ שְׂיַדְבֵּר
 דְּבָרֵי שְׁטוּת, אוּ דְבוּרֵי תוֹרָה וְיִרְאֵת שְׁמַיִם.

כְּמוֹ-כֵן, אֶהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר! עָלֶיךָ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
 בְּדְבוּר לְדַבֵּר בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, הֵן לְהוֹרִיךָ וְהֵן לְמַחְנִיכָהּ.
 הַחֲשֵׁבֶת פַּעַם, מָה עוֹבֵר עַל אָב וְאִם עַד שְׁמַגְדִּילִים
 יֵלֵד, הֲלֹא אוֹכְלִים מְרוּרִים, עַד שְׁגָדֵל וּמִשְׁתוֹבֵב,
 וּמְזִיק, וּמִתְפָּרֵעַ וְכוּ' וְכוּ', וְהִנֵּה כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה בַּחֲוֹר —
 אֲשֶׁרֵי הַבַּחֲוֹר הַמְחַזֵּק אֶת הַהוֹרִים, וְאוֹמֵר לָהֶם:
 "אָבָא, אֲנִי לוֹמֵד תוֹרָה בְּהַתְמַדָּה, אִמָּא, אֲנִי מִתְנַהֵג
 כְּרִאוּי", הֲלֹא מִסֵּב לָהֶם נַחַת רוּחַ גְּדוּלָה, עַל-יַדֵּי
 דְּבוּרִים אֵלוֹ, וְאִם בְּזֵה הָעוֹלָם גּוֹרֵם לָהֶם קוֹרַת
 רוּחַ, עַל אַחַת כַּמָּה בְּאֵין עֶרֶךְ כָּלֵל, כִּי צַד גּוֹרֵם נַחַת

דָּרֶךְ לְבַחֵר

רכא

לְאָבִיו שְׁבַשְׁמִים. כְּמֵאמָרָם ז"ל (קדושין ל:): שְׁלֹשָׁה
שִׁתְּפִים יֵשׁ בְּאָדָם: הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְאָבִיו וְאִמּוֹ.
וְלִכְן אֹמְרִים (שם): בְּזִמְנֵי שְׂאֵדָם מְכַבֵּד אֶת אָבִיו
וְאִמּוֹ, אֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מֵעֵלָה אֲנִי עֲלֵיהֶם
כְּאֵלוֹ דִּרְתֵי בֵינֵיהֶם וְכַבְּדוּנִי; אֲבָל אִם אֵינוֹ מְכַבֵּד
אֶת הַהוֹרִים — מִגֵּרֵשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
מִהַבֵּית. וְלִכְן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר! אִם חֲנֻנְךָ הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא בְּדַבּוּר, אֲשֶׁר בָּזָה מוֹתֵר אֶתָּה מִן
הַבְּהֵמָה, צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּדַבְעֵי, לְדַבֵּר עִם
הַהוֹרִים בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, לְחִזְקָם וּלְעוֹדָדָם וּלְשִׂמְחָם, כִּי
כַּמָּה סָבַל סָבְלוֹ בְּשִׁבְלֶךָ, עַד שֶׁרָאוּ אוֹתְךָ נַעֲשֶׂה
בְּרִמְצוֹה; לִכְן חֲיָב הַבֵּן לְמָסוֹר נַפְשׁוֹ בְּעֵבֹר כְּבוֹד
אָב וְאִם. וְאִיךָ יָכוֹל לְכַבְּדָם? עַל-יְדֵי שְׁלוֹמֵד תּוֹרָה,
וּמְקַבֵּל שֵׁם טוֹב. וְכֵן אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
(בְּמִדְבַר רַבָּה, פָּרָשָׁה יֵד): נִפְתְּלֵי כְּבֹד אֶת אָבִיו יוֹתֵר
מִדָּאִי, שֶׁהָיָה אָבִיו שׁוֹלְחוֹ לְכָל מְקוֹם שְׁרוּצָה,
וּמִצָּא קוֹרֵת רוּחַ מִמֶּנּוּ; נִפְתְּלֵי הָיָה כְּאִלָּה שְׁלוּחָה,
אֲשֶׁר רָצָה לְהִיכֵן שְׁהָרוּחַ מוֹלִיכוֹ, כֵּן הָיָה רֵץ לְכָל
שְׁלִיחוֹת שְׁאָבִיו שְׁלָחוֹ; הַיּוֹדֵעַ אֶתָּה, אֶהוּבִי, בְּנֵי,
מֵהוּ לְמֵלֵא מְבַקְשׁוֹ שֶׁל אָבָא?! אָבָא מְבַקֵּשׁ —
אֵין אֹמְרִים לָאוּ, אִיךָ וְלָמָּה?! אֶלָּא עוֹשִׂים תְּכַף-
וּמִיד מְמֵלָאִים צוּוּיִו. וְאִם זֶה מְדַבֵּר עַל אָבָא וְאִמָּא

גִּשְׁמִיִּים, מְכַל שְׁכֵן שְׁנֵאמַר עַל כְּבוֹד רַבּוֹ, אֲשֶׁר
כְּבוֹד רַבּוֹ גָּדוֹל מְכַבֹּד הוֹרִיו, כִּי הוֹרִיו הִבִּיאֹהוּ
לְעוֹלָם הַזֶּה, וְרַבּוֹ מְבִיאוֹ לְעוֹלָם הַבָּא. לָכֵן אִם רַבֶּךָ
אוֹמֵר לְךָ לַעֲשׂוֹת מִשְׁהוּ — רוּץ תִּכְרַךְ-וּמְיָד כְּנִפְתָּלִי
לְכָל מְקוֹם שְׂמִצּוֹה אוֹתְךָ, וְזוֹ הַמִּצְוָה הַכִּי גְדוֹלָה.
וְכָךְ אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ אַגָּדָה): כָּל
הָעוֹלָם כְּלוֹ שֵׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִין הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא מְבַקֵּשׁ מִהָאָדָם, רַק שִׂיכְבֵּד אָב וְאִם.
וְכִיצַד יָכוֹל לְכַבְּדֵם? עַל-יְדֵי מְלָה טוֹבָה — כְּבָר
קַיִם מִצְוֹת כְּבוֹד אָב וְאִם: "אָבָא, אִמָּא, אָנִי מִתְנַהֵג
כְּפִאוֹת, אָנִי מְרַצָּה, אִין חֲסֵר לִי דְבָר". הַהוֹרִים
שְׂמַחִים וְעֲלִיזִים, בְּרוּךְ הַשֵּׁם שֵׁישׁ לָהֶם בֵּן כְּזֶה
הַמִּצְלִיחַ. וְאִם הַהוֹרִים שְׂמַחִים גַּם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא שְׂמֵחַ. לָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסִיקְתָּא
רַבְתֵּי כַג): חֲמוּרָה שְׂבַח־מִוֵּרוֹת 'כְּבֵד אֶת אָבִיךָ'; וְאִף
שְׂזָה בָּא לְאָדָם קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, אָבֵל צָרִיךְ לְלַחֵם
עִם עֲצָמוֹ, וּבְפָרֵט בִּימֵי הַנְּעוּרִים, כְּשֶׁהוּא בַּחֲוֹר
בְּר־מִצְוָה, בְּגִיל אַרְבַּע-עֶשְׂרֵה, חֲמֵשׁ-עֶשְׂרֵה, שֵׁשׁ-
עֶשְׂרֵה, שְׁאֵז עֲדִין בּוֹעֵר יִצְרוּ לְהִתְחַצֵּף נֶגֶד הוֹרִיו
וְנֶגֶד רַבּוֹ, וְזוֹ מְלַחְמָה גְדוֹלָה מְאֹד. וְצָרִיךְ לְזַכֵּר
הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב מֵאֲמָרָם ז"ל (בְּבֹא מְצִיעָא לַג): אֲבִדְתוּ
וְאֲבִדְת אָבִיו — אֲבִדְתוּ קוּדְמָת. עַל הָאָדָם לְרֹאוֹת

תמיד למצא את האבדה שלו, אשר היא קודמת. אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קפח), שאצל הצדיק נמצאות כל האבדות שבעולם, ואם אדם צריך למצא אבדה — יבוא אל הצדיק; הינו כי נשמת האדם היא חלק אלוך ממעל, אשר באה מעולם האצילות, וירדה לעולם העשייה הגשמי והחמרי הזה, והתלבשה בגוף גשמי, ועל האדם למצא גפרורים להדליק נשמתו — גרו, שהיא כבויה, כמו שכתוב (משלי כד, כז): "גר הוי"ה נשמת אדם". והיכן מוצאים אותם? אצל הצדיק, שהוא אור גדול (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ד'), הצדיק נקרא אבוקה, שהוא אביק באור התורה. ולכן כלנו אבדנו את האור, הגר כבוי, על-כן צריכים להביא את הגר, את הנשמה אל הצדיק שידליקה. ואם-כן קדם באה אבדתו הוא, ואם ההורים אומרים לו, אל תלך אל הצדיק, אין צריכים לשמע בקולם, וכן נפסק בשלחן ערוך (הלכות פבוד אב ואם), אם ההורים אינם מסכימים שילך ללמד במקום פלוני, והבן יודע שיש לו שם תועלת, אינו צריך לשמע בקולם. ועוד יותר מבאר באחרונים (עין בתרומת הדשן, סימן מ'), שאם יש מקום של מלחמה, שזה ספק פקוח נפש, ויכולים לההרג, עם כל זאת, האם עוצרת את

בְּנֵה וְאוֹמַרְתָּ לוֹ: אֵינְנִי רוֹצֵה שְׁתַּלַּךְ לְשֵׁם כִּי תִהְרַג
 — אֵינוֹ צָרִיךְ לְשִׁמְעַע בְּקוֹלָהּ. וְכָל זֶה בְּכָלֵל אֲבֹדְתוֹ
 קוֹדֶמֶת לְאֲבֹדַת אָבִיו וְאִמּוֹ, אַחֲר־כֵּן אוֹמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שָׁם): אֲבֹדַת אָבִיו וְאֲבֹדַת רַבּוֹ
 — שֶׁל רַבּוֹ קוֹדֶמֶת, מִדּוּעַ? כִּי הוֹרִיו הִבִּיאוּהוּ
 לְעוֹלָם הַזֶּה וְרַבּוֹ הִבִּיאוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.

לְכֵן, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר! עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲשֶׁר יֵשׁ
 לְבַחֲוֹר מְלַחֲמָה קָשָׁה מְאֹד, כִּי כִּשְׁהוּא בְּצַעֲרֹתוֹ
 יֵשׁ לוֹ יֵצֵר הָרַע גָּדוֹל מְאֹד, לְהַמְשִׁיךְ אַחֲרֵי הַזְּהֵמָה
 וְהַזָּבֵל שְׁסָבִיב. רוֹאִים הַיּוֹם בַּחֲוָרִים צַעֲרִים
 מְסֻתּוֹבְבִים עִם שַׁעֲרוֹת אֲרָכוֹת כְּשֶׁד מִמָּשׁ, רַחֲמָנָא
 לְצַלֵּן, בְּגָדִים קְרוּעִים, עֲגִילִים, הַשֵּׁם יִשְׁמֹר,
 מְעַשְׂנִים, וְעוֹשִׁים כָּל מִינֵי טְנוּף, וּבַחֲוֹר עָלוּל
 לְהַמְשִׁיךְ אַחֲרֵי דְבָרִים אֱלוֹ, כִּי אֵין לוֹ שְׂכָל וְדַעַת דִּי
 בּוֹגְרִים, מַחֲמַת הַיּוֹתוֹ עוֹל יָמִים; כִּי אִם יֵשׁ לוֹ שְׂכָל
 וְדַעַת — יוֹדַע, מַה יִּהְיֶה לִּי מִשְׁעַר שָׂד, מְעַגִּילִים,
 מִמְעַשֵׂי טְנוּף?! מַה הַתְּכָלִית מִזֶּה?! מַה יֵּצֵא לִי
 מִכֶּן?! יַחֲלֹפוּ יָמֵי הַנְּעוּרִים, וְאִמְרֵט שַׁעֲרוֹת רֵאשֵׁי
 עַל שְׂפָלִיתִי אוֹתָם בְּהֶבֶל, בְּמֵאוּמָה. וְאוֹמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ אַגְדָּה): עַד גִּיל שְׁלֹשׁ-
 עֶשְׂרֵה אֵין יְכוֹלִים לְהַפִּיר בֵּין בְּנֵי הַנְּעוּרִים, כִּיּוֹן

שְׁנַעֲשִׂים בַּר-מְצוּהָ, רוֹאִים הַהִפְרָשׁ בֵּינֵיהֶם. וְכֵן
הָיָה אֶצֶל יַעֲקֹב וַעֲשׂוֹ שֶׁהָיוּ תְּאוֹמִים, עַד גִּיל
שְׁלֹשׁ-עָשָׂרָה לֹא הִבְחִינוּ בַּהֲבִדֵּל בֵּינֵיהֶם, וְאַחֲר־כֵּן
הִחֲלוּ לְהִבְחִין, יַעֲקֹב אָבִינוּ הָיָה יוֹשֵׁב בְּאֵהָל וְלוֹמַד
תּוֹרָה, מְחִיָּה עֲצָמוֹ בְּחַיִּים אֲמֵתִיִּים וְנִצְחִיִּים, דְּבוּק
בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וַיֵּשׁ לוֹ גַּם גִּשְׁמִיּוֹת. כִּי בְּאֵהָל
חֵם בְּעֵתוֹת קָר וְצָנָה, וַיֵּשׁ לוֹ כּוֹס תֵּה לְלֶגֶם מִמְּנָה,
וַיּוֹשֵׁב וְלוֹמַד מְקַרָּא, מְשַׁנָּה, גְּמָרָא, אִיזוֹ נְעִימוֹת
זוֹ! לוֹגֵם עוֹד לְגִימָה וְעוֹד לְגִימָה, וּמְרַגֵּשׁ חֲמִימוֹת
תְּרֵי מִשְׁמָע. וּבְעֵתוֹת חֵם, כְּשֶׁבַחוּן בּוֹעֵר — לוֹ
נְעִים, בְּיֹשְׁבוֹ בְּמִזוּג וְכוּ', וּמְתַקִּים חַיָּו כְּדָבָשׁ. אַךְ
עֲשׂוֹ הָיָה אִישׁ שָׂדֵה, אִישׁ צִיד, הִתְקוּטֵט עִם כָּל
אֶחָד, הִכָּה כָּל עוֹבֵר וְשָׁב, וְקָבַל בַּחֲזָרָה, הָיָה רֵץ
בְּשָׂדֵה עֵיף וְיָגַע, חֵם לוֹ בְּקִיץ, קָר לוֹ בַּחֲרֹף,
הִסְתּוֹבֵב כְּדָב שְׂכוּל, בְּלִי תִכְלִית בְּחַיִּים, רָעַב כּוֹזָאב,
מְחַפֵּשׁ אִיזָה טָרֶף לְטָרֶף, וּמְרִים חַיָּו כְּלַעֲנָה. וּמִי
מְצָלִיחַ?! וּמָה נִקְרָאת הַצְּלָחָה?! אִם לֹא יַעֲקֹב
הַיּוֹשֵׁב וְלוֹמַד, וְעָרַב לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמְכַל שְׂכָן
בְּעוֹלָם הַבָּא. עַל-כֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! עָלֶיךָ לִידַע,
אֲשֶׁר לְבַחֲוֹר צָעִיר יִשְׁנָה מְלַחֲמָה עֲצוּמָה, אֲבָל אִם
בִּימֵי הַנְּעוּרִים תִּשְׁבֹּר אֶת הָרַע שְׁלָךְ, אֶת הַטְּבַע
הַמְּלַכְלֶךְ שְׁלָךְ שֶׁל נְבוּל פֶּה וּקְלָלוֹת, וְלִדְבַר רַע עַל

מי שָׁרַק מִתְחַשֵּׁק לָךְ, וְכֵן לְהִסְתַּכֵּל בְּמִקְוֹמוֹת
 הַמְטַנְפִים וְלְהַכְשִׁיל בְּרֵאיוֹת אֲסוּרוֹת, אֲף שְׂאִין זֶה
 בָּא בְּנִקְל, פִּי הַחַיִּים טוֹמְנִים בְּחֶכֶם הַרְבֵּה קְשָׁיִים,
 אֲבָל אֶתְּהָ לּוֹחֵם מְלַחֶמֶת ה', אֲזִי כְּשֶׁתִּגִּיעַ לְאִמְצַע
 הַיָּמִים, אוֹ כְּשֶׁתִּזְדַּקֵּן, תִּהְיֶה רְגִיל לְכָךְ, וְתִהְיֶה יוֹשֵׁב
 בִּישִׁיבָה. וְזוֹ כְּפֹנֵת מֵאִמְרָם ו"ל (תְּגִינָה יד.): אִין לָךְ
 נָאֵה בִישִׁיבָה, אֲלֵא זָקֵן; זָקֵן שְׁעֵבֵר כְּבָר רַב שְׁנוֹתָיו
 בְּלִמּוּד תּוֹרָה וּבְדַבְּרוֹת הַבּוֹרָא, וְהַתְּפִלָּל לְהַקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא — אֲשֶׁרִי לוֹ! וְאִין לָךְ נָאֵה בְּמִלְחָמָה
 אֲלֵא בְּחוּר. עֵקֶר הַיָּפִי — זֶהוּ בְּחוּר, שְׁלוֹחֵם
 מְלַחֶמֶת ה', וּמְצָלִיחַ! חֵיל צְעִיר לּוֹחֵם וְכוֹבֵשׁ אֶת
 הָאוֹיֵב, מְכַנִּיעַ אוֹתוֹ, שׁוֹבְרוֹ וְעוֹקְרוֹ — אִיזָה יָפִי
 זֶה! בְּחוּר צְעִיר הַלּוֹחֵם עִם הַיָּצֵר הַבוֹעֵר בּוֹ
 לְהִסְתַּכֵּל עַל תְּמוֹנוֹת תּוֹעֵבָה, עַל שְׁקוּץ, זְהוּם, נְאוּף
 וְתַעֲוִב, בְּחוּר צְעִיר הַלּוֹחֵם לֹא לִילָךְ לְשִׁמְעַ מֵהָ
 שְׁפָל אֶחָד מְדַבֵּר, וּמֵה שְׁלֹא מְסַפְּרִים לוֹ, אִין מְעַנִּין
 אוֹתוֹ, לּוֹחֵם מְלַחֶמֶת ה' לֹא לְהִיּוֹת בְּכַעַס וּבְחִירוֹן-
 אֵף, אִין יְכוֹלִים לְהוֹצִיאוֹ מֵהַכֵּלִים, אִיזָה יָפִי זֶה?!
 בְּחוּר צְעִיר, הַנִּמְשָׁךְ אַחַר דְּבוּרִים לְדַבֵּר כָּל מִינֵי
 שְׁטִיּוֹת, וְלִסְפֵר כָּל מִינֵי סְפוּרִים, וְלוֹחֵם נֶגֶד כָּל זֶה
 וְלוֹמֵד תּוֹרָה בְּהַתְמָדָה רַבָּה וּבְתִשְׁבּוּחַ עֲצוּמָה,
 שְׁעוּרִים כְּסִדְרָן בְּמִשְׁנֵיּוֹת וּבְגִמְרָא וּבִשְׁלִחָן עֲרוּף

— אֵיזָה חַן זֶה! וְלִכֵּן, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! רְאֵה מָה
 לְפָנֶיךָ, אַתָּה יָכוֹל לְהַצְלִיחַ כָּל-כָּף בַּחַיִּים, אִם
 תִּכְנִים בְּעֶצְמְךָ דְּבוּרִים אֵלָיו, אֲבָל אַתָּה יָכוֹל גַּם
 לְהַכְשִׁיל, חֵס וְשָׁלוֹם, בַּחַיִּים, אִם לֹא תִרְצֶה לְשַׁמְעַם,
 וְזֶה הַנְּסִיוֹן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁלְּךָ.

ב.

מַעֲלַת הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה

אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! עָלֶיךָ לְזַכֵּר הַיֵּטֵב אֶת דְּבָרֵי
 הַתְּנָא (אָבוֹת ו'): רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה
 לְשִׁמָּה, זוֹכֶה לְדְבָרִים הַרְבֵּה; אִם אָדָם זוֹכֶה וְלוֹמֵד
 תּוֹרָה לְשִׁמָּה — לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, לְשֵׁם הַשְּׂכִינָה,
 הַנִּקְרָאת ה' תְּתָאָה, "זוֹכֶה לְדְבָרִים הַרְבֵּה"; וּמְפָרֵשׁ
 מוֹהֲרֵנִי תַּ"ו"ל (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, אֶפּוֹטְרוֹפּוּס, הַלְכָה ג') —
 זוֹכֶה לְדְבוּרִים הַרְבֵּה; אִם אָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה הַרְבֵּה,
 לְשֵׁם הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְשֵׁם שָׁמַיִם, הֵינּוּ שְׂאִינוֹ
 רוֹצֶה לְלַמֵּד כְּדֵי שְׂיֵאמְרוּ הַבְּרִיּוֹת, שֶׁהוּא לְמַדָּן, אוֹ
 כְּדֵי לְהִיוֹת רַב, רַבִּי, רֹאשׁ יְשִׁיבָה, מְנַהֵיג וְכַדוּמָה,
 אֲלֹא לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, "זוֹכֶה לְדְבָרִים הַרְבֵּה" —
 לְדְבוּרִים הַרְבֵּה, שֵׁשׁ לוֹ הַרְבֵּה דְּבוּרִים לְדַבֵּר אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ, וְכֵן שְׂיִכּוֹל לְדַבֵּר אֶל בְּנֵי-אָדָם, לְחַזְקָם

וְלַעֲוֹדָדָם וְלִשְׁמָחָם בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְכָל זֶה
 בָּא עַל-יְדֵי תוֹרָה לְשִׂמְחָה, לְשֵׁם אֵל עוֹלָם. "וְלֹא
 עוֹד" — לֹא זֶה בְּלִבָּד שֵׁישׁ לוֹ דְבוּרִים לְדַבֵּר אֶל
 הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלִשְׁפֹךְ שִׂיחַ וּתְפִלָּה אֵלָיו
 יִתְבָּרֵךְ, וְלְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם, "אֲלֵא שְׁכָל הָעוֹלָם
 כָּלוּ כְּדַאי הוּא לוֹ"; מִי שְׁלוֹמֵד תוֹרָה לְשִׂמְחָה, כָּל
 הָעוֹלָם כָּלוּ עוֹמֵד רַק בְּזִכּוֹתָיו. וְאִיזוֹ נַחַת זֶה לִידַע
 שְׁכָל הָעוֹלָם עוֹמֵד רַק בְּשִׁבְלֵוֹ; כִּי חֲכָמֵינוּ
 הַקָּדוֹשִׁים אומרים (שְׁמוֹת רַבֵּה, פְּרָשָׁה ח', סִימָן ג'): אִם
 יֵשֵׁב אָדָם בְּזוּיִת וְעוֹסֵק בַּתוֹרָה, אָנִי מֵרְאֶהוּ
 לְבָרִיּוֹת; אֵין צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת לְהַתְגַּלוֹת
 וְלְהַתְפָּרֵס בְּעוֹלָם, אֲלֵא אומר הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 אָנִי אֲגַלְהוֹ וְאֶפְרָסֵם אוֹתוֹ לְכָל הָעוֹלָם כָּלוּ. אִיזָה
 נַעַם זֶה, שְׂאָדָם יוֹדַע, שְׁכָל הָעוֹלָם כָּלוּ כְּדַאי הוּא
 לוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (יְרֵמְיָהּ לֵג, כה): "אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם
 וְלַיְלָה, חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי"; כָּל הָעוֹלָם
 כָּלוּ עוֹמֵד רַק בְּזִכּוֹת לַמּוֹד הַתוֹרָה שְׂאָדָם לוֹמֵד.
 "נִקְרָא רַע, אֶהוּב"; כָּלֵם אוֹהֲבִים אֶת הַיּוֹשֵׁב בְּקֶרֶן
 זוּיִת וְלוֹמֵד תוֹרָה, וְאֵין לוֹ עֶסֶק עִם אֶף אֶחָד, נַעֲשֶׂה
 אֶהוּב עַל כָּלֵם, וְרוֹצִים לְהַתְחַבֵּר עִמּוֹ. "אוֹהֵב אֶת
 הַמָּקוֹם"; בְּזֶה שְׁלוֹמֵד תוֹרָה לְשִׂמְחָה, לְשֵׁם אֵל
 עוֹלָם, בְּזֶה מְגַלֵּה שְׂאוֹהֵב אֶת הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

"אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת"; בְּזֶה שְׂיוֹשֵׁב בְּפִנְתּוֹ וְלוֹמֵד
 תּוֹרָה לְשִׁמָּה, בְּזֶה מְגַלֶּה שְׂאוֹהֵב אֶת כָּל הַבְּרִיּוֹת,
 כִּי אֵינוֹ מִתְחִיל עִם אֶף אֶחָד, וַיֵּשׁ לוֹ סְבָלָנוֹת לְכֻלָּם,
 מִסְבִּיר לְכָל קָשָׁה הַבְּנָה וְכוּ'. "מְשַׁמַּח אֶת
 הַמָּקוֹם"; כְּשֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, הֵרִי הוּא מְשַׁמַּח,
 כְּבִיכּוֹל, אֶת הַבוֹרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, כִּי אֶצְלוֹ יִתְבַּרְךָ
 חֲבִיבָה מְאֹד הַתּוֹרָה, וְעַל-כֵּן גּוֹרֵם לוֹ יִתְבַּרְךָ
 נַחֲת־רוּחַ. "מְשַׁמַּח אֶת הַבְּרִיּוֹת"; כְּשֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה
 לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, מְכַנֵּס שְׂמִיחָה סְבִיבּוֹ, וְכֹאֲשֶׁר בְּאִים
 אֲנָשִׁים, וְרוֹאִים בְּחֹר הַלוֹמֵד תּוֹרָה בְּהַתְמַדָּה, יְהוּדֵי
 יוֹשֵׁב בְּקֶרֶן זָוִית וְלוֹמֵד — מְשַׁמַּח, כִּי כָּלֵם
 אוֹהֵבִים לְשִׁמְעַ קוֹל תּוֹרָה. "וּמְלַבֶּשְׁתוּ עֲנָוָה
 וַיִּרְאֶה"; כְּשֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, הַתּוֹרָה
 מְלַבִּיֶּשֶׁה אוֹתוֹ בְּמִדַּת הָעֲנָוָה, שְׂאֵינוֹ מִחֲזִיק עֲצָמוֹ
 לְמֵאוּמָה, וַיִּרְא וּמִפִּתְחַד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ. "וּמְכַשְׁרֵתוֹ
 לְהִיּוֹת צְדִיק"; כְּשֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, לְשֵׁם אֵל
 עוֹלָם, זֶה מְכַשִּׁירוֹ לְהִיּוֹת צְדִיק, כִּי אֶפְלוֹ אָדָם
 שְׁחָטָא וְעָשָׂה כָּל הָעֲבֵרוֹת שְׁבַע־עוֹלָם, כְּשֶׁלוֹקַח עֲצָמוֹ
 בְּיָדוֹ לְלַמֵּד תּוֹרָה, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים
 (מְנַחֵם קֵי): כֹּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אֵינוֹ צָרִיךְ לֹא עוֹלָה
 וְלֹא חֲטָאת וְלֹא מְנַחָה וְלֹא אָשָׁם; אֵינוֹ צָרִיךְ
 קִרְבָּנוֹת כָּלֵל, אֶלָּא הַתּוֹרָה בְּעֲצָמָה מְכַפֶּרֶת לוֹ עַל

כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. "חֲסִיד"; כְּשֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה —
 נַעֲשֶׂה חֲסִיד; הֵינּוּ שְׁעוֹשֵׂה לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין.
 וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (זֶהר מִשְׁפָּטִים קִיד: פִּינְחָס
 רַכֵּב:): אֵיזֶהוּ חֲסִיד? הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ; וְאֵיזֶה חֲסִיד
 יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יוֹתֵר מִלְמוּד
 הַתּוֹרָה הַקְדוֹשָׁה?! אֲשֶׁר הַתּוֹרָה הַקְדוֹשָׁה הִיא בְּתוֹ
 שֶׁל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכִשְׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה —
 נוֹטֵל בְּתוֹ יִתְבָּרֵךְ. "יִשְׂר"; אֵין לָךְ אָדָם הוֹלֵךְ
 בַּיִשְׁרוּת כְּמִי שֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה; כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד
 תּוֹרָה — הוּא עָקָם, וְעוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְתִלְתֵּל, גְּנֻבוֹת
 וְעִקְמוּמִיּוֹת. "וְנֶאֱמַן"; הַלוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, הוּא
 אִישׁ נְאֻמָּן, לֹא יִרְמֶה אֶת הַבְּרִיּוֹת, וַיֵּשׁ לוֹ אֲמוּנָה
 בְּבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ. "וּמְרַחֲקֵתוּ מִן הַחֲטָא"; הַלוֹמֵד
 תּוֹרָה לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, אֵף פַּעַם לֹא יָבוֹא לְיַדִּי
 חֲטָאִים, כִּי הַתּוֹרָה שׁוֹמֵרֵת אֶת הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא. "מְקַרְבָּתוֹ לְיַדִּי זְכוּת"; כְּשֶׁלוֹמֵד
 תּוֹרָה לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, תָּמִיד מְלַמְּדִים עָלָיו זְכוּת,
 וְאֶפְלוּ מִלְּאֲכֵי חֲבָלָה הַמְקַטְרָגִים עַל הָאָדָם, יוֹדְעִים
 שֶׁאֲסוּר לַגַּע בְּאָדָם זֶה הַיּוֹשֵׁב בְּקֶרֶן זְוִית וְלוֹמֵד
 תּוֹרָה לְשִׁמָּה. "וְנֶהְיִין מִמֶּנּוּ עֵצָה וְתוֹשָׁיָה, בִּינָה
 וּגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ח, יד): 'לִי עֵצָה וְתוֹשָׁיָה אֲנִי
 בִּינָה לִי גְבוּרָה'"; הֵינּוּ הַלוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, זוֹכָה

לַתֵּן עֵצָה לְכָל אוֹבֵד עֲצוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ בִּינָה יִתְרָה,
 אֵיךְ לְהִתְגַּבֵּר בְּגִבּוֹרָה עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו
 בַּחַיִּים; כִּי הַחַיִּים קָשִׁים וּמְרִים מְאֹד, וְעוֹבֵר עַל כָּל
 אֶחָד צָרוֹת וַיְסוּרִים, מְרִירוֹת וְהִרְפָּתָקָאוֹת שֶׁלֹּא תֵאָר
 וְלֹא שֶׁעַר כָּלָל. "וְנוֹתֵנָת לוֹ מַלְכוּת וּמְמִשְׁלָה וְחִקּוֹר
 הַדִּין"; כְּשֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, לְשֵׁם אֵל עוֹלָם,
 זוֹכֶה לְמַלְכוּת וּמְמִשְׁלָה, וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (גִּטִּין סב.): מָאן מַלְכֵי? רַבָּנָן. וַיּוֹדַע לְחִקּוֹר
 אֶת הַדִּין, וּפּוֹסֵק בְּהִלְכָּה. "וּמְגַלִּין לוֹ רְזֵי תּוֹרָה";
 כְּשֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, מִתְגַּלִּים לוֹ כָּל סוּדוֹת
 הַתּוֹרָה, וְרוֹאֶה אֶת הַבְּרִיאָה: דּוּמָם, צוּמָח, חֵי,
 מְדַבֵּר, שְׁנֵה לְבוּשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
 וְלוֹמֵד מְכַל דְּבַר תּוֹרָה וְחֲכָמָה. "וְנַעֲשֶׂה כַּמַּעֲיָן
 הַמִּתְגַּבֵּר וּכְנֻהַר שְׁאִינוּ פּוֹסֵק"; כְּשֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה לְשֵׁם
 אֵל עוֹלָם, זוֹכֶה לְחִדּוֹשׁ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה בְּכָל יוֹם, בְּכָל
 שָׁעָה וּבְכָל רֵגַע; כִּי הַמְדַבֵּק עֲצָמוֹ בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ
 הוּא, וְלוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, זוֹכֶה וְנַעֲשֶׂה כַּמַּעֲיָן
 הַמִּתְגַּבֵּר וּכְנֻהַר שְׁאִינוּ פּוֹסֵק, שְׁתַּמִּיד מְזַרְיָמִים
 מֵיָם, כֶּךָ הֵיא מְזַרְיָם אֶת סוּדוֹת הַתּוֹרָה. "וְהוּי צָנוּעַ
 וְאָרְךְ רוּחַ וּמוֹחַל עַל עֲלִבוֹנוֹ"; הֵינוּ שֶׁהוּא צָנוּעַ
 תַּמִּיד וּמְקַיֵּם (מִיכָה ו, ח): "וְהִצְנַע לְכַת עִם הַוְיָ"ה
 אֶלְקִיךָ", וְהוּא אָרְךְ רוּחַ, שְׂאֵף פַּעַם אֵינָנו בְּכַעַס,

יֵשׁ לוֹ אַרְיכוֹת אַפִּים, שְׁזָה הַיְסוֹד בְּתַיִם. כְּדֹאֵיתָא
 בְּדַבְרֵי רַבְנֵי ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קִנְה),
 שְׁמִי שֵׁשׁ לוֹ אַרְיכוֹת אַפִּים, יֵשׁ לוֹ כַח הַגָּדֵל וְכַח
 הַצּוּמָח, וְשׁוּם רוּחוֹת רָעוֹת אֵינָן יְכוּלוֹת לַעֲקֹר
 אוֹתוֹ, וְכֵן אֵף אֶחָד אֵינוֹ יְכוּל לְבַטֵּל אוֹתוֹ אוֹ לְשַׁבֵּר
 אוֹתוֹ, מֵאַחַר שֶׁהוּא חָזָק בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ. "וּמוֹחֵל עַל עֵלְבוֹנוֹ"; כְּשֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה
 לְשִׁמָּה, אֵין לוֹ עֶסֶק עִם אֵף אֶחָד, וְלֹא אֲכַפֵּת לוֹ
 כְּשֶׁמְבַזִּים אוֹתוֹ, וְהוּא יָדָם וַיִּשְׁתַּק עַל עֵלְבוֹנוֹ, כִּי
 דְבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ. "וּמְגַדֵּלְתוֹ וּמְרוֹמְמֵתוֹ עַל כָּל
 הַמַּעֲשִׂים"; כְּשֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה
 מְגַדֵּלְתָּ וּמְרוֹמְמֵת אוֹתוֹ עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים, הֵינוּ
 שְׂכָלִים מְכַבְּדִים אוֹתוֹ. עַל-כֵּן אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה לֵישֵׁב
 בְּקֶרֶן זְוִית, וְלִלְמַד בְּכָל יוֹם תּוֹרָה לְשִׁמָּה, לְשֵׁם אֵל
 עוֹלָם, אֲשֶׁר יִזְכֶּה לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּשַׁעֲשׁוּעַ דְּמִלְכָּא.

ג.

נְצוּל הַזְמַן הַיָּקָר בִּישִׁיבָה

אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! עֲזְרָךְ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְהִנֵּה אַתָּה בְּגִיל צָעִיר עֲדִין, וְלוֹמֵד בִּישִׁיבָה, רְאֵה
 לְנַצֵּל אֶת יְמֵי בְחַרוּתְךָ. אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁעוֹבְרִים עָלֶיךָ

צָרוֹת וְיִסּוּרִים, מֵצַד אֶחָד — הַיֵּצֵר הָרַע בּוֹעֵר בְּךָ מְאֹד, וּמֵצַד שֵׁנִי — עוֹבְרִים עָלֶיךָ בְּלִבּוֹלִים, יְרִידוֹת וְאֵי הֶבְנוֹת, וְאֵין מִי שְׂיַבִּין אוֹתְךָ. אָבֵל דַּע לְךָ, שְׂזוֹ מְלַחֲמֶתְךָ, אֲשֶׁר אֶתָּה צָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר עַל הַמְּלַחֲמָה, כִּי אִם לֹא תִזְכֶּה לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הָעוֹבֵר עָלֶיךָ, אָז יַעֲבְרוּ לְךָ הַיָּמִי נְעוּרִים, וְיִהְיֶה חֻבֵּל מְאֹד עַל אֱלוֹ הַיָּמִים הַיְקָרִים שְׁלֶךָ, וְתִתְחַרֵּט עֲלֵיהֶם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְזִכֹּר הַיֵּטֵב, אֲשֶׁר לֹא יֵאָרֵךְ זְמַן רַב, וְהִנֵּה תִהְיֶה אֲבִרְךָ, וְאָז תִּתְחַרֵּט עַל כָּל יוֹם וְיוֹם שֶׁלֹּא לְמַדַּת תּוֹרָה. וְזִכֹּר הַיֵּטֵב, שְׂאֹז קָשָׁה כְּבֹר לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּיָשׁוּב הַדַּעַת, כִּי עֲסוּקִים יוֹתֵר, יִשְׁנֹן דַּאֲגוֹת פְּרִנָּסָה, דַּאֲגַת חֲשָׁמַל, מַיִם, מַסִּים וְכוּ', צָרִיכִים לְדַאֵג לְיִלְדִים וְכוּ', אָבֵל אִם מְרַגִּיל עֲצָמוֹ לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּצַעֲרוֹתָיו, זֶה אֲשֶׁר נִשְׁאַר מֵהָאָדָם. וְכַמֵּאֲמָרָם ז"ל (קְדוּשֵׁין כ"ט): רוּצָה אָדָם לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּטָהֳרָה, נוֹשֵׂא אִשָּׁה וְאַחֲר־כֵּן יִלְמַד תּוֹרָה; אָבֵל טָרָם שְׂמֵת־חֲתָן צָרִיךְ לְלַמֵּד שָׁנָה שְׁנָתִים בְּהִרְחָבָה וּבְגִדְלוֹת הַמַּחֲזִין, וְלִהְתַּמִּיד הַרְבֵּה וְלִמְסֹר נַפְשׁוֹ בְּעִבּוֹר לְמוֹד הַתּוֹרָה, וְאִף שֶׁבֵּא לוֹ קָשָׁה לְלַמֵּד, אִף-עַל-פִּי-כֵן יִהְיֶה עֲקָשָׁן גָּדוֹל, וְאֵינוֹ זֶז מִכֶּסֶּאוֹ עַד שְׂמֵסִים כָּךְ וְכָךְ פְּרָקִים מִשְׁנִיּוֹת, עַד שְׂמֵסִים כָּךְ וְכָךְ דְּפִים גְּמָרָא, אֵינוֹ מֵשׁ מִמְּקוֹמוֹ עַד שְׂמֵסִים כָּךְ וְכָךְ

סִימָנִים שֶׁלְחַן עֲרוּךְ שֶׁקִּבַּל עַל עֲצָמוֹ, וְכָךְ יִגְדֵל
 בַּתּוֹרָה. אָבֵל יֵשׁ עַל זֶה נִסְיוֹן קָשֶׁה מְאֹד; כִּי הִנֵּה
 לְפָתַע, יֵשׁ אִיזָה עֲנִיָּן הַמְּסִיחַ דַּעְתּוֹ, יֵשׁ רַעַשׁ,
 רְשָׁרוּשׁ, אֲנָשִׁים רָצִים וּמְתַרוֹצְצִים מִבַּעַד לַחֲלוֹן,
 שׁוֹמְעֵי רַחֲשִׁים וְקוֹלוֹת, וּמְסַתְּקֵרֵן מֵהַ זֶה וְעַל מֵהַ
 זֶה, וְאֵינּוּ יוֹדְעֵי שְׁנֵי הַסַּמִּיךְ-מ"ם בְּעֲצָמוֹ, שֶׁעוֹשֶׂה
 כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת הָעֶקֶר שִׁיקוּם מִמְּקוֹמוֹ וַיַּחְדֵּל
 מִהֲלִמּוֹד, כִּי אֲצִלוֹ קֶרֶן גְּדוּלָּה כְּשִׁיכוֹל לְבַטֵּל בַּחֲוֹר
 מִתְּלִמּוֹדוֹ. וְלָכֵן כָּל הַצְּלַחַת גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל —
 שִׁישְׁבוּ עַל מְקוֹם אֶחָד, וְלֹא מָשׂוּ מִמְּקוֹמָם שְׁעוֹת
 רַבּוֹת, וְלִמְדוּ תּוֹרָה בְּהַתְּמַדָּה רַבָּה, וּבִשְׁעָה שֶׁלְּמִדּוֹ,
 כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ לֹא הָיָה קַיָּם אֲצֵלָם, אֲלֵא רַק הֵם
 וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְהַתּוֹרָה. אִךְ יֵשׁ עַל זֶה מְלַחְמָה
 קָשֶׁה מְאֹד, כִּי יִשְׁנֶם הַרְּבֵה נִסְיוֹנוֹת, כִּי הַיֵּצֵר הָרַע
 בָּא בְּכָל מִינֵי תַחֲבוּלוֹת וּפְתוּיִים לְהַפְּסִיקוֹ מִן
 הַלְּמוּד; הִנֵּה בָּא חֵבֵר וּמִפְּרִיעוֹ, נוֹטֵל חֶפֶץ מִמֶּנּוּ,
 בָּא חֵבֵר וּמוֹנְעוֹ מִן הַלְּמוּד וְכוּ'. כָּל אֵלוֹ תַכְּסִימֵי
 הַיֵּצֵר וּמַעֲלָלָיו הָעֶקֶר לְבַטְּלוֹ מִלְּמוּד הַתּוֹרָה. אִךְ
 עֲלִיף לִידַע, שֶׁחֵבֵר הַמִּפְּרִיעַ, צָרִיף לְרַחֲקוֹ, כִּי כָּבֵד
 כְּתוּב (מִשְׁלֵי כח, כד): "חֵבֵר הוּא לְאִישׁ מִשְׁחִית",
 אֵינּוּ חֵבֵר, אֲלֵא מִפְּרַע, וְלָכֵן מִפְּרִיעַ. כִּי בַּחֲוֹר
 הַמִּפְּרִיעַ לְזוּלָּתוֹ, צָרִיכִים לְסַלְּקוֹ מִד' אַמוּתָיו, כִּי

דַּרְךְ לְבַחֲוֹר

רלה

אינו שׂיךְ לְמָקוֹם תּוֹרָה. כִּי אִם הוּא מִפְּרִיעַ, יֵלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁל מְפָרְעִים וְשָׁם יֵשֵׁב. שֶׁכֵּן מְצִינּוֹ אֲצֵל מְצָרַע כְּתִיב (וַיִּקְרָא יג, מו): "כְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה"; מֵהוּ מְצָרַע? מוֹצִיא רַע, מוֹצֵא אֶת הָרַע אֲצֵל כָּלָם. אָדָם כְּזֶה צָרִיךְ לֵישֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה, מְבַדֵּד, בֵּין מְצָרְעִים אַחֲרִים, וְאֵל יִפְרִיעַ לְמַמְשָׁמְעִים, לְצִיִּתָּנִים וְלִשְׂקָדָנִים. בֵּית־הַמְדָּרֵשׁ הוּא מְקוֹם תּוֹרָה, בֵּית־הַכְּנֶסֶת הוּא מְקוֹם תְּפִלָּה, שָׁם אָסוּר לְדַבֵּר וּלְהַתְבַּטֵּל וְכוּ' וְכוּ'. לְכֵן, עָלֶיךָ לְדַעַת, שְׂדִיקָא עֲכָשׁוּ בַּהִיּוֹתָךְ בַּחֲוֹר צָעִיר, זֶהוּ הַזְּמַן שֶׁלָּךְ. וְאִף שֶׁזֶּה קָשָׁה מְאֹד לֵישֵׁב בְּמָקוֹם אֶחָד, אָבֵל עָלֶיךָ לְשַׁבֵּר אֶת הַטְּבַע הָרַע הַזֶּה שֶׁל הַסְּתוּבָבוֹת בְּלִי סְבָלְנוּת, וּלְבַטֵּל אֶת הַזְּמַן, רְאֵה לֵישֵׁב בְּעֵקְשָׁנוֹת גְּדוֹלָה עַל מְקוֹם אֶחָד בְּמִסִּירוֹת נַפְשׁ, וְלֹא לְזוּז מִמְקוֹמָךְ, לֹא לְהַסְתַּכֵּל כָּל רִגַע עַל הַשְּׁעוֹן וְכוּ', לֹא לְרִצּוֹת לְהַשְׁתוּבֵב, אוֹ לְצֵאת כָּל רִגַע, פֶּה לְשִׁתוֹת, פֶּה לְאָכֵל, פֶּה לְדַבֵּר. אֲשֶׁר דָּבַר זֶה לְמַדְנּוֹ רַבְּנּוֹ ז"ל, שֶׁסִּפֵּר, שֶׁכְּשֶׁהָיָה צָעִיר, הָיָה קָשָׁה לוֹ מְאֹד לֵישֵׁב בְּחֶדֶר לְבַד וּלְלַמֵּד, אָבֵל שָׁבַר אֶת הַטְּבַע הָרַע שְׁלוֹ, שִׁוִּיכַל לֵישֵׁב בְּחֶדֶר לְבַד וּלְלַמֵּד וּלְהַתְפַּלֵּל (עֵין שִׁבְחֵי הַר"ן). וְזֹאת עָשָׂה רַבְּנּוֹ ז"ל כְּשֶׁהָיָה יָלֵד קֶטָן, רַךְ בְּשָׁנִים. לְכֵן אֲבַקֵּשׁ אוֹתָךְ

מָאד, אָהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! הַשְׁתַּדֵּל עֵתָה בִּימֵי
 בַּחֲרוּתְךָ לְהִתְמַיֵּד בְּלִמּוּד הַרְבֵּה, וְלֹא לְהַפְנֹעַ
 לְמַסִּיתִים. אֵל תִּהְיֶה בְּטָלָן, תַּחֲזִיק מֵעַמָּד, וְאִף
 שְׂיָבוֹא לְךָ קֶשֶׁה, אֵל תִּפְנֹעַ לְאוֹיְבֶיךָ, וַיַּעֲזֹרְךָ
 הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂבָאֲמַת תִּזְכֶּה לְנַצַּח אֶת
 הַמַּלְחָמָה בְּעֵת נְעוּרֶיךָ, וְאַזִּי כְּשֶׁתִּזְקִין — כַּמָּה יִפֶּה
 יִהְיֶה לְךָ, שְׂזָכִיתָ לְעֵבֹר יָמֶיךָ בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה
 וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, אֲשֶׁר זֶה מָה שֶׁתִּקַּח עִמָּךְ. וְכִמוֹ
 שְׂאוּמֵר הַתֵּנָא הַקָּדוֹשׁ (אָבוֹת ו'): אֵין מְלוּיִן לוֹ לְאָדָם
 לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב, וְלֹא אַבְנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת,
 אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים בְּלִבָּד; אֲשֶׁרֵי הַבַּחֲוֹר
 הַמְּכַנִּים דְּבוּרִים אֵלוֹ בַּתּוֹךְ לְבוֹ, וְאַז טוֹב לוֹ כָּל
 הַיָּמִים.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!